

Guslarul Gheorghe, despre care am amintit că trăia la curtea lui Petru Aron în anul 1454 și cîntecul slav despre Stefan Vodă, conservat în gramatica cehă a lui Jan Blahoslav¹⁷³ (1571), sint în aceste perspective cele dintîi documentări, nu numai ale trecerii cîntăreților sîrbi prin țările romîne, dar și ale activității lor epice locale. Acestea i se datorește poetica, pe care am denumit-o «slavo-romînă», conservată pînă în zilele noastre mai ales în circulația bulgară, datorită unor împrejurări și situații istorice specifice, examinate în altă parte¹⁷⁴.

Documentul în care apare numele lui Gheorghe, care își spune singur «sîrb și cîntăreț», ni-l prezintă însă și sub o altă față a personalității sale, aceea, de diac, deci de cărturar.

Fapte similare contemporane, opera cîntărețului cărturar Ilija Dvijanović¹⁷⁵ informatorul lui Bogoliub Petranović¹⁷⁶ un virtuos al improvizației epice, creator de forme poetice unice, precum și raporturile cîntecelor eliberării create de Filip Višnić cu arta poetului cult contemporan¹⁷⁷ Gavril Kovačević, ne impun să considerăm guslarul, în perspectivele mărturiilor documentului lui Petru Aron din 1454,¹⁷⁸ nu numai ca un artist profesionist, ci și ca un cărturar.

Numai rosturile cărturărești ale guslarilor pot explica baza cărturărească pe care stă epica sîrbă. Fondul fabulativ al acestei epice nu este decît în parte național¹⁷⁹. Alături de valori anecdotice de origină bizantină, lume care a dat poeticii sîrbești și vechiul metru specific, *bugarstica*, decalc al versului politic grec¹⁸⁰, notăm pe cele vechi germane. În legătură cu aceasta, e semnificativă traducerea termenului bizantin Μίμος prin «*șpilman*» în Nomokanonul lui Rastko Nemanja¹⁸¹ din 1262 și mai ales numeroasele anecdote romanice identificate în fondul cultural oral sîrbesc. Prezența la Raguza de aproape un veac (sec.XIV) în biblioteca *mînăstirei clariselor* a unui manuscris al *gestei lui Guillaume d'Orange*¹⁸² a cărei fabulație a dat schema anecdotei kosoviene și multe episoade¹⁸³; existența astăzi pierdută a unor versiuni sud-slave a gestelor lui Lancelot și Bovo d'Antona¹⁸⁴, ultimul dăruind epicei sîrbe valori epice conservate în balada Nunții craiului Vukašin,¹⁸⁵ semnalarea prezenței la Zara în anul 1389, între alte manuscrise con-

¹⁷³ Columna lui Traian, 1873, p. 226; cf. studiul nostru *La littérature slavo-roumaine à l'époque d'Etienne le grand*, în «Romanoslavica», I, pg. 210–256.

¹⁷⁴ Vezi lucrarea noastră «Poetica slavo-romînă» în *Studii și materiale de istorie medie*, III, București, 1958.

¹⁷⁵ T. Maretić, *Naša narodna epika*, Zagreb, 1909, p. 5–6.

¹⁷⁶ Op. cit., III, Beograd, 1870.

¹⁷⁷ P. Поповић, Преглед српске Книжевности, ed. 1931, p. 86.

¹⁷⁸ M. Costăchescu, op.cit.

¹⁷⁹ T. Maretić, op. cit., p. 191–236.

¹⁸⁰ A. Vaillant, op. cit., I, cit., p. 45.

¹⁸¹ «Starine», VI, p. 81, Zagreb, 1871.

¹⁸² «Romania», VI, p. 257–61.

¹⁸³ «Revue des études slaves», VI, p. 224–244.

¹⁸⁴ Vinko Lozovina, *Dalmacija u hrvatskoj književnosti*, Zagreb, 1936, p. 53.

¹⁸⁵ Vuk Karadžić, op. cit., II, p. 25.